

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4,—
za pol leta „2.—
za četrt leta „1.—

Naročnina se pošilja
upravlilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni (let) dobi
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznaki se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 12.

V Mariboru, dne 21. marca 1901.

Tečaj XXXV.

Domača politika.

Večkrat govorimo o politiki drugih narodov in velikih političnih strank, a na se pa pozablamo. Zato pa hočemo danes govoriti o domači politiki, in sicer kakor se javlja pri Slovencih po različnih kronovinah, v katere smo razdeljeni.

Kranjski Slovenci se imenujejo osrednji Slovenci, vsi drugi smo obmejni Slovenci. Začnimo torej pri osredju! Slovenci so ločeni v katoliško-narodno in liberalno-narodno stranko. Med obema strankama se bje ljut boj, ki se je ob času zadnjih državnozbornih volitev povzpelo do nenavadne višine. Zdaj je postalo nekoliko bolj mirno, le kjer so občinske volitve, nastane za nekoliko časa zopet hrup. Toda mir menda ne bo dolgo trajal, ker bodo še letos volitve v deželni zbor, pri katerih bo vsaka stranka napela vse moči, da si ohrani dosedanje mandate ali si pa še pridobi novih. Obe stranki imata dobro razvito časnikarstvo, ki ja podpira v boju. Glede gospodarskega dela za ljudstvo je katoliško-narodna stranka daleč pred liberalno-narodno naprej. Zadrugištvo se je na Kranjskem vsled neumornega dela katoliško-narodnih voditeljev lepo razcvetelo. A na vsak način je na Kranjskem še premalo kmetijskih, trgovskih in obrtnih šol.

Na Goriškem so Slovenci tudi že nekaj časa ločeni v katoliško-narodno in liberalno stranko. Tudi tamkaj je bil pri zadnjih državnozbornih volitvah strasten boj med obema strankama. Na Goriškem je liberalna stranka mnogo bolj nevarna katoliško-narodni stvari

nego na Kranjskem, ker goriški liberalni voditelji ne razdirajo samo po časnikih, ampak tudi zidajo po različnih gospodarskih organizacijah. Za-to pa upamo, da se bosta na Goriškem stranki mnogo prej našli nego na Kranjskem, posebno če se bo časnikarska borba nekoliko ublažila. Gospodarska organizacija glede posojilnic lepo napreduje, glede kmetijskih zadrug pa le počasi. Tudi na Goriškem manjka strokovnih šol za izobrazbo delavskih stanov.

V Trstu in okolici so bili dosedaj složni. Toda v zadnjem času preti tudi tamkaj nesloga, ker se je začelo od jedne strani tiščati uničatstvo v ospredje. S tem so spravili tržaški Slovenci na dan kočljivo zadevo, katera se je po drugod že kot neplodna opustila. Lahko je riti v taki stvari naprej, toda težko je potem zopet priti nazaj. Kako dobro stoji s časnikarstvom v Trstu, kaže dejstvo, da imajo Tržačani celo svoj slovenski dnevnik. Narodno-društvena organizacija je v Trstu in okolici jasna, na gospodarska organizacija za okolico še nepopolna. V Trstu samem se primanjuje za delavstvo časovno-primerne organizacije. Narodna zavest v Trstu in okolici napreduje.

Istra se že od nekdaj imenuje tužna. Za Slovence in Hrvate so razmere izvanredno žalostne. Največ je vsega krivo pač dejstvo, da istrski narod nima voditeljev za takozvano »majhno narodno delo«. Posvetnih mož skoro ni, neposvetnim pa, kjer so, se stavijo največje ovire. V zadnjem času so se prijeli v Istri tudi gospodarske organizacije. Ta jim bo postala krepka podpora tudi v narodnem oziru.

Istotako tužne kakor v Istri so razmere na Koroškem. Edino duhovščina stoji ob strani ubogega slovenskega naroda. Dvojno je, kar uničuje koroške Slovence, to so nemške šole in gospodarska odvisnost. Organizacija za gospodarsko osvoboditev se je krepko začela, želeti bi bilo, da se tudi probujanje narodne zavesti ne opušča. Vrli »Mir« je glasilo koroških Slovencev.

Kake so razmere na Štajerskem, pa je našim čitateljem že znano. Le glede gospodarske osvoboditve bi nekaj opomnili. V tem oziru so nam neumorno delavni »prvaki« celjski vzor. Nič ni pomagano, če se po časnikih in shodih napadajo nam nasprotni trgovci in obrtniki. Ampak skrbeti moramo, da dobimo v vse kraje in za vse stroke svoje ljudi. Teh se bomo oklenili ter jih podpirali in nasprotniki bodo sami utihnili.

To je kratek pregled domače politike po različnih kronovinah, v katere je razcepljen naš slovenski rod.

Državni zbor.

Mir v državnem zboru.

Iz premirja, ki se sklene po dolgotrajnem boju med sovražnima vojskama, se sklene mnogokrat stalni mir. Mogoče, da se isto doseže tudi v državnem zboru. Čehi so pripustili, da so se rednim potom dovolili vladi vojaški novinci. Novačenje se je vsled tega že začelo. Dovolili so, da se je začelo v odseku posvetovanje o novi postavi zastran

Listek.

Pismo mladeničem.

I.

Kaj ne, da ste si že mislili: Kje je neki urednikovič, ker nam tako dolgo ne piše? Pa je vendar tako živo pisal o svojem uredniškem košu! Človek bi mislil, da od samega veselja ne bo mogel obmolkniti! Že vemo, na tihem se rad veseli sam za-se, nam pa ne privošči, da bi kaj izvedeli.

Zato se je spravil nekda kar v listnico ter povedal: »Urednikoviča ni doma. Šel je pogledat Visenjakov klobuk ter prostor, koder je moral bežati Bračko.« No, privoščimo urednikoviču to veselje! — Pa ne mislite, da je obmolnil urednikovič. Ne, ne! Kolikor ga poznam, tega niti ne more. Saj pa drugače tudi ne bi bil postal urednikovič. Ta že mora znati! — Zato mislim, da se ne bom motil, če trdim, da je pisal zadnji članek »Mladeničem« urednikovič sam. Pa nekaj drugega je bilo. Takrat se urednikovič ni zadovoljil s podlistkom, ampak se je kar spravil v nadlistek, da — v uvodni članek.

Zdaj pa ga imate! Tam se seveda ne sme podpisati za urednikoviča ali kaj takega, ampak mora pisati kakor kak učenjak modro, resno.

Pa urednikovič vendar ni mogel zatajiti svoje narave, svojega značaja. V tistem uvodnem članku je namreč zapisal načelo: »Mi gremo naprej, mi gremo naprej!« S tem se je izdal. Tako piše le naš urednikovič. Bog ga živi!

Mi mu nič ne zamerimo, da se je malo skril. Da nam le kaj lepega napiše! Pa ker smo našli našega urednikoviča po načinu njegove pisave, po njegovem značaju, zato pa vam jaz hočem zapisati ravno nekaj o značaju. Značaj je zelo važna reč. Kakšen značaj, takšen človek! Značaj je — človek.

Psst! Zdaj bi skoro začel preveč modro. Tako pa ve le urednikovič. Zato pa rajši za danes sklenem. Drugače se še morebiti zamerim urednikoviču. Potem bi pa bil izgubljen. Da bi vi vedeli, kako velike skarnje ima, bi mi verjeli! Torej še le prav lepo pozdravljam vse tiste, ki gredo naprej, ki gredo naprej — kremeniti značaji!

Nekdo, ki pozna urednikoviča.

Ob vrnitvi...

Vračal se je na dom. — Bil je mladenič vitke rasti, ponosne hoje, temnorjavavega obraza in živosvetlih očíj. — Ta obraz je bil čudno ogorel, — da, tako ne opeče solnce, ki kroži vsak dan nad tem svetom, tako

mora očrneti obraz le pod vročim solncem italjskim. In res, naš potnik Ivan je bil delj časa v gorki Italiji, tam na livadah solčne Florence v osrčju krasne Lombardije.

Vračal se je torej na dom. Otresel je prah raz potnih čevljev, lahkih ohlapnih hlač in skoro obledele suknje. Čudno, tudi obleko mu je pobarvalo to toplo italijansko solnce, le med posameznimi gubami suknje je bilo doznati prvotne barve, sicer je pa bilo vse nekam obledele, ponošeno.

Ljudje preradi sodijo tujce in tudi domačine po obleki. Oguljena suknja, strgan rokav, razparani čevlji — nič dobro znamenje! — Tudi umazan ovratnik ali zane-marjena kravata ni posebno primerno za ljudsko sodbo. — Sicer pa snažna dostojna obleka, hoja, kretanje, govor, vse to upliva na našega kmeta in izrekel bo sodbo, sicer jako jednostavno, a skoro pravično o tujcu, katerega vidi le prvič in govori morda z njim poslednjikrat!...

In mnogo takih nedosledkov bi človek našel na tem potniku. — Obleka mu ni bila bogsivedi kako dobro prirojena, in ognjen rjav klobuk ni posebno dobro prijal njegovemu že itak rjavemu obrazu. Tudi v njegovih živih očeh je bilo najti nekaj negotovega, nejasnega, oko mu je namreč plavalo za

žganjarine in se začne posvetovanje o novih železnicah. Radi te popustljivosti pa imajo Čehi doma prestati hud boj. Skrajna češka stranka s Klofačem in Fresslalom na čelu hujša češki narod proti češkim državnim poslancem. Toda Mladočehi so dobri politiki. Ko bi bili tudi zabranili novačenje z obstrukcijo v zbornici, bi si bila vlada že pomagala z § 14. Od žganjarine in novih železničnih stavb bojo imeli pa Čehi tudi dobiček. Z žganjarino, katera jim bo nesla nad 3 milijone, bojo mogli zboljšati plačo svojim učiteljem. Ali bo pa mir stalen, je celo negotovo. To se bo pokazalo pri zborovanju parlamenta po velikonočnih praznikih.

Kvotna deputacija.

Leto za letom se voli v državnem zboru 10 poslancev, ki imajo v družbi z petorico udov gosposke zbornice dogovoriti z poslanci ogrske državne polovice, koliko odstotkov ima Avstrija in koliko ogrska plačevati za skupne državne potrebe, osobito za vojne stroške. V ta odsek je, kakor prejšnja leta, zopet letos izvoljen izmed Slovencev poslanec Povše.

Vodja Poljakov odlikovan.

Vitez Javorski, poprejšni triletni načelnik desnice in še zdaj vodja poljskih državnih poslancev, je prejel od presvitlega cesarja eno izmed najvišjih odlikovanj: veliki križ Leopoldovega reda. Mož je mnogo pripomogel, da se je poprejšna večina državnega zbora razbila. Njegova politika meri vedno na to, da Poljaki kaj dobijo, pri tem se malo ozirajo na tužno stanje drugih slovanskih narodov v Avstriji. Če treba, se Poljaki združijo tudi z Nemci. Avstrijski Poljaki malo porajajo, kako hudo stiska nemška vlada Poljake na Prusovskem. Niti krščanski nauk se ne sme več učiti po šolah za poljske učence v poljskem jeziku. Šolarje, ki govorijo med seboj v poljskem jeziku, hudo kaznujejo. Tudi Poljakom, ki živijo na Ruskem, ne cvetejo rožice. Avstrijski Poljaki zavživajo primeroma velike pravice; žal, da se na druge slovanske narode premalo ozirajo.

Viharji v zbornici.

Okoli sto poslancev je bilo še zglašenih, ki so želeli govoriti o postavi zastran vojaških novincev. Toda, ker je razgovor trajal že nenavadno dolgo in se je približeval 15. marc, ob katerem bi imela postava o novačenju stopiti v veljavo, se je sklenila razprava. A skrajna češka stranka je skušala na vsaki način še priti do besede. Ko je

hip po krajini, za hip se ustavljalo zopet na vitkem vaškem zvoniku, ki je med vitkimi palmami gledal nad vaškimi kočami v svet, kakor dober varuh v sredi svojih ovčic.

Ivan se je vračal po treh letih zopet nazaj! — Pred tremi leti je bilo, ko se je poslovil od stare mamice tam za vasjo, od teh gričev in dolin, ter s tujim italijanskim slikarjem odpotoval tja na solnčni jug, da se izobrazí v slikarstvu, do katerega je imel izredno veselje. Vse to se je zgodilo naglo, nepričakovano, slučajno tedaj je slikar Antonio Belli slikal domačo župno cerkev. Ivan mu je bil nekaj pomočnik na odru, — a omilil se je mojstru učenec in učenec mojster — in z lastavkami sta šla oba na jug... Poslovil se je Ivan od mamice tam gor na hriček, poljubil jo gorko na velo lice in ona mu je prekrizala z velikim križem gladko, tedaj še belo čelo...

Ivan je šel, kakor gre mlad človek od doma. Srce prepolno nad, vse se mu slika neizrečeno lepo, ... bodočnost imenitna, sreča gotova! — Toda kako preradi varajo človeka nade in upi. — Ko je še potoval po Slovenskem, zdelo se mu je, da vidi še vedno pred sabo obraz materin, tisto blagoslavljačo velo desnico, in solzo, blestečo solzo v njenem očesu... Zdelo se mu je, da vidi pred sabo njo, stoječo ob hišnem

toraj češki radikalec Prašek že dolgo nekaj »popravljal«, mu odtegne predsednik besedo. Pa on ne mara za to, temveč govori dalje. Predsednik da besedo češkemu radikalcu Zazvorki. Tudi ta mož »popravlja« dolgo in široko; tako da mu odtegne predsednik besedo. A Zazvorka se ne zmeni za to, temveč govori dalje. Zdaj sta govorila toraj Prašek in Zazvorka. Predsednik da besedo Černyju — zdaj so ob enem govorili trije poslanci. Ko Černyju predsednik odvzame besedo in jo da Klofaču, so govorili 4 poslanci. Fressl pa niti ne vpraša predsednika, če sme govoriti — in tu jih je bilo ob enem pet, ki so — ne govorili, temveč kričali. Zdaj pa še začneta Čeh Rataj in Kubr razgrajati — bil je to grozen dirindaj v zbornici. V tem silnem trušu se je glasovalo v drugem branju o postavi zastran vojaških novincev. Velika večina je vstala in vojaške dovolila. Le Čehi, Lah, vsenemški in socialnodemokratski poslanci so obsedeli. Da je pa postava v zbornici sprejeta, se mora glasovati o njej še enkrat. V silnem šumu, ki je vladal v zbornici, pa pozabi predsednik na tretje glasovanje. Začela se je neka čisto nova razprava. Zdaj se le se spomni predsednik na napako ter vpraša zbornico, če dovoli novačenje tudi v tretjem glasovanju. Večina zbornice je to sicer dovolila, toda Čehi so se hudo rogali predsedniku, ki je tako malo zveden v opravičnem redu, da je skoraj celo pozabil na tretje glasovanje.

Razprava o žganjarini.

O tej zadevi so govorili poslanci raznih strank. Zanimiv je bil govor južnotiroškega poslanca dr. Conci-ja. Ta žganjarine še skoraj omenjal ni, temveč le vlado hudo prijemal, ker ne dovoli Lahom na Tirolskem, kar oni zahtevajo, namreč narodno samostalnost. Finančni minister in nek poročevalec o žganjarini sta zvesto poslušala, kedaj bo Conci govoril o žganjarini, toda tega nista dočakala. Lah se najavi, da glasujejo zoper to novo postavo, kakor so glasovali proti vojaškim novincem.

Napad na katoliškega duhovnika.

Slavnoznani pridigar P. Freund je imel pretečeni teden tri postne pridige v cerkvi sv. Petra na Dunaju. Med drugim je razlagal življenje sv. Alfonza Liguorija, katerega nauke so v državni zbornici napadali pruski poslanci. Poslušalo je slavnega govornika več tisoč možkih, ki so na ves glas odobravalij njegove besede in slednjič glasno pritrdili

oglu... do tje kaj ga je spremila, sliši njeno poluglasno molitev, njen sveti blagoslov. — O — materina solza ob slovesu, — kako lepa si, — o materin blagoslov, — kako mogočen varuh si ti v tujini otroku!

Prvo noč na potovanju ni zatisnil očesa — — — V nekakem polusnu je ležal na mehki postelji, kakoršne ni imel doma. — Ropotanje vozov, kričanje in klicanje voznikov, poleg tega pa vpitje v gostilniški sobi mu ni dalo zapreti v sladki sen očesa. — Premetaval se je po ležišču, in vstajale so podobe, poslej nepoznane podobe v njegovi duši. — Začel je Ivan prikrat sanjari, — ali sanjati z odprtimi očmi! — — Bog ve, kaj vse bode še doživel na svetu. — Mogoče bode kedaj bogat? — — Imel bo dela, obilo zaslužka? — Utegne biti kedaj slaven, kakor njegov mojster. In potlej no, — privoščil si bo življenje, kakoršnega si ne privoščil mojster Antonio! —

(Konec prihodnjik.)

Smešničar.

Looos: (prav pohlevno) Imaš kaj tobaka? Skičenga: (smeje) Za katerega pa? Looos: (veselo) Za mojo fajfco. Skičenga: (resno) Kaj, tvoja fajfca tudi puši?

njegovemu vprašanju, da hočejo ostati zvesti katoličani. To pa je hudo razkačilo pruskega poslanca Bergerja, ki je v seji 14. marca vprašal zborničnega predsednika, ali ne bi hotel grof Vetter naprositi ministra Körberja in ministra Hartelna, da posežeta vmes ter zabranita enake cerkvene govore. Predsednik je odgovoril, da nima na to nič ukreniti. Zasramovati znajo pruski katoliško cerkev, a tega ne morejo trpeti, da bi se branili njeni nauki. To je nemška ravnopravnost!

Velikanski krščanski shod na Dunaju.

Ne samo v cerkvi, tudi v velikanski mestni dvorani (rotovž) so ugovarjali dunajski kristijani nesramnim napadom pruskih poslancev na nauke katoliške cerkve. Veliko tisoč mož se je zbralo 14. marca v mestni hiši, da so obsodili postopanje teh ljudi, ki delajo na to, da se katoliško ljudstvo odpove svoji veri in da se Avstrija prej ko prej prikloni Prusiji. Mestni župan dr. Lueger in več državnih poslancev je nastopilo, ki so z ostrimi besedami bičali delovanje Schönererja in Wolfa. Ob enem se je pa na tem shodu tudi govorilo proti obstrukciji v zbornici in se je napovedal neizprosni boj proti strankam, ki bi skušale zabraniti mirno delovanje v državnem zboru. Dunajski krščanski socialci so se s tem sklepom obrnili ravno tako proti nemškim narodnjakom, kakor proti Čehom, za slučaj namreč, če bi eni ali drugi nemir delali v zbornici. Kajti nemški narodnjaki so ravno tako pripravljeni na obstrukcijo kakor Čehi. Če bi prvi namreč le slutili, da je vlada le količkaj obljubila Čehom, da dajo mir, bi nastal vihar v zbornici. Dunajski krščanski socialci bi toraj radi ravno tako brezobzirno napadali nemške narodnjake, kakor Čehi, če bi se zabranilo delovanje v zbornici.

Politični ogled.

Körberjevo ministerstvo, pravijo, ne stoji več tako trdno. Toda to so bržčas samo želje nemških strank, katerim še je celo Körberjevo ministerstvo premalo nemško.

Katoliški pojavi na Ogrskem. Židovski in framasonski profesorji na budimpeštanskem sveučilišču so sklenili, da se vsa sv. razpela odpravijo iz vseučilišnih dvoran in hodnikov. Krščanski narodni dijaki so temu iskreno ugovarjali, a ker so bila razpela vključ temu odpravljena, so prinesli dijaki nova razpela ter jih sami obešali. Profesorji so sedaj sklenili, da nočejo več predavati, dokler se razpela ne odpravijo, in če jih dijaki prinesejo zopet nazaj, se bo vseučilišče zaprlo. Vsakega mora veseliti ta pojav katoliške zavesti med vseučilišnimi dijaki.

Prememba trozveze. Mnenje nekaterih italijanskih politikov je, da dosadanja trozveza Avstija-Nemčija-Italija ne more biti več obnovljena. Trozveza se bode spremenila v toliko, da stopi na mesto Italije Anglija, zato pa vstopi Italija k rusko-francoski zvezi.

Važna vest. »Hrvatski« je došla iz turčanske županije (preko Budimpešte) važna vest, da so Slovaki sklenili, da se udeležijo prihodnjih volitev v ogrski parlament. Ta sklep turčanskih Slovkov utegne imeti velikih posledic, ako bodo njihov izgled posnemale tudi druge narodnosti na Ogrskem.

Na Kitajskem se čudno suče. Kitajska, nahujskana od drugih držav, noče Rusiji podpisati pogodbe glede Mandžurije. Razni radi nemirov obsojeni kitajski dostojanstveniki so ušli ter so se utaborili z namenom, da se upro izvrševanju obsodbe. Da bi Rusija pridobila Kitajsko za podpis mandžurske pogodbe, nasvetovala je vlastim, naj se nikar več ne obsoja krivih dostojanstvenikov. Japonska srdito gleda na Rusijo, ki ima na Kitajskem zbranih že 100.000 vojakov in jih še pošlje tja. Japonska pravi, da zahteva iste pravice kot Rusija v Mandžuriji, v pokrajini fakijenski, ter je že dala navod svoji mornarnici,